

Zərifə Əliyeva - 100

Dünyada ən qiymətli nemət sağlamlıqdır deyirlər!

Və bəzən biz bunu sağlamlığımızı itirdikdən sonra dərinə dərk edirik.

El-oba, xalq üçün görklü insanlar da belədir!
Onları itirdikdən sonra yerləri boş qalır, gözlərimiz daim axtarır-arayır...

Akademik Zərifə xanım Əliyeva xalqımızın qəlbində özünə yurd salmış görklü, fədakar, həm də təvəzökar insanlardandır.

Ömrünü-gününü təkə ailəsinə, övladlarına deyil, həm də insanların sağlamlığına həsr etmişdir. İnsanların gözünə nur, ürəklərə işıq bəxş edər...

Bir alim kimi daim arayıb-axtarmış, Azərbaycan üçün xarakterik sayılan göz xəstəliklərinin müalicəsi üçün uzun illər tədqiqatlar aparmış, üsul və vasitələr tapmışdır.

Zərifə xanım Əliyevanın həm də özünəməxsus həkim fəlsəfi, xəstələrə yanaşma metodu, prinsipləri olmuşdur.

Bütün bunları o, qələmə aldığı "Yüksək əqidə" kitabında həssaslıqla əks etdirmişdir.

Dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin sərəncamı ilə bu il həm də akademik Zərifə xanım Əliyevanın yüz illik yubileyi qeyd olunacaqdır.

Şanlı yubiley ərafında akademik Zərifə xanım Əliyevanın "Yüksək əqidə" (həkimlik etikası, həkimin ürəyinin və fikirlərinin paklığı) kitabından parçaları dərc edilir, onun əziz və unudulmaz xatirəsinə ixtiramla anılır.

Rusiyanın 50 quberniyasında cəmi 34 yerli başçı var idi. Bakı quberniyasında, Orta Asiyada, Sibirdə, başqa uzaq əyalətlərdə isə tamamilə yox idi. Bakı quberniyalarında - əhalisinin sayı 80000-dən 150000-ə qədər, ərazi sahəsi 5-10 min kvadrat verst olan dairədə cəmi 4 çarpayılıq məntəqə var idi. Məlum işdir ki, bu məntəqə əhalinin ən minimal tələbatını belə ödəmək imkanından məhrum idi.

Quberniya, qəza həkimlərinin çoxillik məlumatlarına (L.R.Kobil-yanski, L.Nazareviç, N.D.Bəqalov, Y.Kaminski və b.) görə əhalinin 60-70% ya məsafənin uzaqlığından, nəqliyyat xərcinin olmamasından, ya da normal yolun olmamasından, hətta bu 4 çarpayılıq məntəqəyə belə müraciət etmirdilər. Bu məntəqələrdə qəbulu əsasən fərdlər aparırdı. Əgər məntəqədə həkim var idisə də, onlar daima (ayda 4-5 dəfə) tibbi məhkəmə fəaliyyətini ifa etdikləri üçün məntəqədə, yəni qəbulda, demək olar ki, heç olmurdu. İl uzununu bir çox ərazilərdə yoluxucu xəstəliklər tüğyan edərək insanları, demək olar ki, biçdiyi, məhv etdiyi halda tibb personalının çatışmaması və ya onların işinin həddindən artıq dərəcədə çox olması nəticəsində sanitariya və epidemiya əleyhinə işlər sıfır dərəcəsində idi.

Qəza həkimlərinin təkidi ilə şəhər rəhbərliyi Moskva Universitetinin görkəmli professoru, məşhur gigiyenaçı F.F.Erismana xahişlə müraciət etdilər ki, Bakıya bir sanitar həkim göndərsin. Onun laboratoriyasında çalışan gigiyenaçı-həkim, emilər namizədi N.R.Raak Bakıya ezam olundu.

Qəza həkimləri öz materiallarını açıq-aşkar şərh edərək, tibbi xidmətin çox pis vəziyyətdə olmasını sübut edərək, təkidi etdilər ki, xüsusi komissiya yaradılsın. Təzyiç nəticəsində yaradılmış komissiya belə nəticəyə gəldi ki, Zaqafqaziya kəndlərində tibb, səhiyyə işləri son dərəcə yarıtmaz, dözülməz vəziyyətdə olduğu üçün o, yenidən təşkil olunmalı, genişləndirilməlidir. Kənd əhalisinə tibbi yardım göstərməyin əsasını yerli tibbi xidmət təşkil etməlidir. Lakin hökumət komissiyanın təklifini nəzərə almadı və Zaqafqaziya yerli tibbi xidmət təşkil edilmədi.

Bir daha həkimlərin protestləri, onların toplayıb, şərh etdikləri faktiki məlumatlar hökuməti məcbur etdi ki, Zaqafqaziya kənd həkimliyi haqqında qanun qəbul etsin.

Bu, həkimlərin öz mənafeyinə deyil, kapital təzyiçli altında əzizlən xalqın mənafeyini qorumaq, humanizm məqsədini həyata keçirməkdə əlbəttə, böyük mənəvi qələbəsi idi. Onlar bu qələbəni məhkəmə iradə, fədakarlıq, öz işlərində ardıcıl mübarizə hesabına qazandı.

Bundan sonra əvvəlki qəbul məntəqələrinin əvəzinə hər qəzədə 6 çarpayılıq kənd xəstəxanası və 2 fərdlər məntəqəsi açılması üçün qanun qəbul edildi. Bunlar təşkil olunduqdan sonra orada ilk dəfə olaraq azərbaycanlılar - G.B.Mehmandarov, B.Q.Həsənbəyov, D.N.Ləmbəranski işləməyə başladılar. Əsas məsələlərin ən ümduəsi uşaq ölümü ilə mübarizəyə başladılar. Əsas məsələlərin ən ümduəsi uşaq ölümü ilə mübarizəyə başladılar. Əsas məsələlərin ən ümduəsi uşaq ölümü ilə mübarizəyə başladılar.

Akademik Zərifə xanım Əliyeva

Yüksək əqidə

(Həkimlik etikası, həkimin ürəyinin və fikirlərinin paklığı)

İşlə bizim respublikada tanınmış məşhur həkim Y.Y.Gindes çox böyük fəaliyyət göstərdi. O, yetim qalmış uşaqlar və yoxsulların uşaqları üçün xüsusi uşaq evləri açmağa nail oldu. O zamankı hökuməti Bakıda yenidən təşkil olunmuş Bakı həkim cəmiyyətinin fəaliyyəti narahat etməyə bilməzdi.

İnqilabın birinci ilində məşhur fəvqələdə Piroqov qurultayı açıldı. Bu qurultayda Azərbaycanda tüğyan edən xolera, malyariya ilə mübarizədən başqa bir sıra siyasi məsələlər də gündəliyə çıxarılmışdı.

Qurultay iştirakçıları - bakılı həkimlər yerlərinə qayıtdıqdan sonra öz cəmiyyətlərinin yığıncağını keçirərək, heç nədən qorxmayaaraq aşağıdakı qətnaməni irəli sürdülər.

"62 nəfərdən ibarət həkim əksər səsə Moskva şəhərində 21-24 martda keçirilən xolera haqqında qurultayın (bir nəfər əleyhinə olmaqla) qəbul etdiyi qətnaməyə qoşulmağı və onu özləri üçün mənəvi borc hesab edirlər".

Orta əsrin hər şeyi məhv edən, soyğunçuluq, sonradan ancaq çox az bir təbəqə üçün cənnət, əksər insanlar üçün isə cəhənnom yaratmış kapitalizm şəraitində, kəskin mübarizə nəticəsində həkimlərin çox yüksək mənəvi keyfiyyətləri cillənmirdi. Sonralar bu keyfiyyətlər təbəqədə çalışan zəhmətkeşlər və mü-tərəqqi düşüncəli bütün həkimlər üçün etalona çevrildi.

HƏKİM - MƏĞRUR ADDIR

Əli Qubad oğlu Cavadov şosədə asfaltın üstündə uzanmışdı. Adamlar qaçır... Maşınlar sürətlərini azaldırdılar. Bir az aralıda işə əzilmiş və çevrilmiş təcili yardım maşını dayanmışdı.

Tələfön zəng edən zaman doktor Cavadov tibb bacısı Tamara

Əliyeva ilə birlikdə poliklinikada növbədə idi. Telefon xəttinin o biri başında qadın səsi yalvarırdı: "Təcili həkim göndərin! Ürək tutması var!"

Təcili yardım maşını sirenasını işə salaraq magistrala çıxan zaman döngədən qəflətən "Zaparojes" maşını çıxdı və "Volqa" ilə toqquşdu.

...Cavadov cəld özüne nəzər saldı: deyəsən ciddi bir xəsarət almamışdı. Tez tibb bacısına tərəf qaçdı, onu müayinə edib, öz işlərinin öhdəsindən gələ bilməyəcəyini soruşaraq, yoldan keçən maşını saxlayıb xəstənin ünvanını dedi. Kömək tezliklə gəldi. Sonra 60 yaşlı həkim Ə. Cavadovu iki qabırğasının ortasına bənzər şəkildə diaqnozunu ilə xəstəxanaya apardılar.

Bu yaxınlarda yol qəzasından xəsarət almış tibb işçiləri xəstəxanadan çıxdılar. Azərbaycan Respublikası səhiyyə nazirinin əmri ilə öz xidməti borclarını yerinə yetirərək fədakarlıq göstərdiklərinə görə onlara təşəkkür elan olundu və qiymətli hədiyyələr təqdim edildi.

"Trud" qəzetində bu hadisə işıqlandırıldığına görə xüsusi müzakirəyə ehtiyac yoxdur. Tibb işçilərinin bu hərəkəti bizdə onlara qarşı dərin minnətdarlıq hissi oyatmış, onların fədakarlığı, təmənnaşiz işi və geniş qəlbə malik insan olmasını göstərmişdir. Buna baxmayaraq, bu fakt barəsində düşüncükə qənaətə gəlməyə, belə ağır və çətin vəziyyətdə demək olar ki, bütün həkimlərdə bu cür təbii reaksiyalar əmələ gəlir.

Şəxsən mənəm özüme bəllidir ki, miokard infarktı ilə xəstəxanada müalicə olunan həkim cərrahiyyə əməliyyatı aparın növbətçi həkimi vəzifə edərək, qonşu palatadakı xəstəyə təxirəsalınmaz yardım göstərmişdir.

görə qəti sərətdə onları xəstəxanaya qəbul etməkdən boyun qaçır-mışlar. Xəstəxananın sahibi demişdir: "Düzdür, bizim ürəyimiz daşdan deyil, ancaq neyniyəsən, biz birinci növbədə biznesmenik".

... Və yaxud başqa misal. Klinikalardan birinin reanimasiya palatasında xəstənin həyatını saxlamağa kömək edən cihaz söndürülmüşdür. Düzdür, xəstənin sağalmasına ümid yox idi, lakin cihazlar qohumlarının xahişi ilə ölüm baş verməmişdən əvvəl söndürülmüşdü. Səbəb isə xəstəxanada qalmağın hər dəqiqəsinin çox yüksək xərcə başa gəlməsi idi.

Beyrutun "Ən-Nida" qəzetinin məlumatına görə, Misir Ərəb Respublikasının Prezidenti Camal Əbdül-Nasirin ölümünə səbəb İsrail kəşfiyyatının agenti Uteyfl adlı həkim-masajist olmuşdur. O, masaj zamanı get-gedə ürəyi iflic eləyən xüsusi məhləmlə prezidenti masaj etmişdir.

1929-cu ildə ictimai xadim Qraden Məllətər Liqasının sessiyasındakı çıxışında bu cür həkim adlananların insana nifrət, eybəcərliklərlə müşayiət olunan mənəviyyatını açıb göstərmişdir. O, bildirmişdir: "Tibb sənəti sosial-siyasi kompleksdən ayrı götürülməz. Müasir iqtisadi şəraitdə həkim sərbəst peşə sahibi kimi işləyir. Ancaq demək olar ki, həkim öz sağlamlığını ona etibar etmiş xəstələrin sağlamlığı ilə əlverişli xirda sahibkara çevrilmişdir. Bu vəziyyət əsasən iqtisadi şəraitin nəticəsində yaranır. Həkim sanki öz xəstələrinin sağlamlığını qorumağa çalışır. Ancaq öz qazancı xatirinə onların sağlamlığını ələyib. O, sağlamlıqla yox, xəstəliklə qazanır. Buradan da mənəvi düşgünlük, rozalot üzə çıxır. Həkim nə qədər pula ehtiyac duyursa, bu düşgünlük daha sürətlə baş verir".

Xalq sağlamlığı - xalqın nailiyyətidir. O da dövlət tərəfindən qorunmalıdır. Əgər insan xəstələnməyə, müraciət etdiyi həkim bütün tədbirləri görməlidir ki, onu tez bir zamanda sağaldıb ömək fəaliyyətinə qaytarsın.

Müasir həkim ən müasir müalicə üsullarından və ən səmərəli dərman vasitələrindən istifadə etməyə çalışır. Əgər ona nə isə aydın deyilsə, onun köməyinə daha təcrübəli iş yoldaşları gəlinlər.

N.N.Semaşko qeyd edir: "Həkim vəzifəsinin əsl humanistliyi ondadır ki, onunla xəstə arasında təmənna olmur və o, əhaliyə qarşı öz borcunu bu şəkildə yerinə yetirmiş olur".

Tarixə özünün təhlükəliyi və çoxlu insan tələfatına səbəb olan epidemiyalar məlumdur. Azərbaycanda belə epidemiyalardan biri - Taun epidemiyası zamanı tibb işçiləri əsl qəhrəmanlıq mücəssəməsi oldular.

1919-cu ilin qışı idi. Minlərlə insan tələfatına səbəb olan səpgili yatalağın epidemiyası özünün dağıdıcılığının zirvəsinə çatmışdı. Elə bu dövrdə V.İ.Lenin tərəfindən imzalanmış XKS-nin "Səpgili yatalağ haqqında" dekreti çap olundu.

Dekret əsasında və V.İ.Leninin göstərişlərinə uyğun təmizlik yaratmaq barədə fəhlə komissiyaları yaradıldı. Bununla da epidemiyaya ilə mübarizəyə geniş xalq kütlələri cəlb edildi.

(Ardı var)

